

DOI: <https://doi.org/10.54937/2026.9788056112410.185-191>

OSPRAVEDLNENIE VIEROU V ISUSA CHRISTA A DUCHOVNÁ OBNOVA: TEOLOGICKÉ ŠTÚDIE V KONTEXTE BIBLICKÉHO UČENIA

JUSTIFICATION BY FAITH IN JESUS CHRIST AND SPIRITUAL RENEWAL: THEOLOGICAL STUDIES IN THE CONTEXT OF BIBLICAL TEACHING

ANNA SYDOR

*Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta
Plzenská č. 7. 080 01 Prešov.
E-mail: anna.sydor@smail.unipo.sk*

ABSTRAKT

SYDOR, Anna. Ospravedlnenie vierou v Isusa Christa a duchovná obnova: teologické štúdie v kontexte biblického učenia [konferenčný príspevok]. Prešovská univerzita v Prešove (Prešov, Slovensko). Pravoslávna bohoslovecká fakulta. 2025.

Príspevok sa zameriava na teologickú analýzu duchovnej obnovy človeka a Christovho ospravedlnenia. Cieľom je vysvetliť, ako Božia múdrosť a Christovo prijatie ľudskej prirodzenosti vedú k duchovnému znovuzrodeniu a zároveň porovnať ortodoxné a neortodoxné interpretácie ospravedlnenia. Príspevok zdôrazňuje význam jedinej Cirkvi ako miesta, kde človek prijíma plnosť spasenia a milosti. Výskum je založený na analýze biblických textov, spisov Svätých Otcov a súčasnej ortodoxnej teologickej literatúry. Hlavné zistenia poukazujú na to, že duchovná obnova a ospravedlnenie predstavujú dôležité procesy premeny človeka, ktoré sa naplno uskutočňujú prostredníctvom vieroučného a duchovného rozmeru života, a ktorých význam nemožno redukovať iba na vonkajšie formy vierovyznania.

Kľúčové slová: *duchovná obnova, Christovo ospravedlnenie, ortodoxná teológia, neortodoxné učenie, biblické posolstvo*

ABSTRACT

SYDOR, Anna. Justification by Faith in Jesus Christ and Spiritual Renewal: Theological Studies in the Context of Biblical Teaching [conference paper]. University of Prešov (Prešov, Slovakia). Orthodox Theological Faculty. 2025.

The paper focuses on the theological analysis of human spiritual renewal and Christ's justification. Its aim is to explain how God's wisdom and Christ's acceptance of human nature lead to spiritual rebirth, while also comparing Orthodox and non-Orthodox interpretations of justification. The paper emphasizes the importance of the One Church as the place where a person receives the fullness of salvation and grace. The research is based on the analysis of biblical texts, writings of the Holy Fathers, and contemporary Orthodox theological literature. The main findings show that spiritual renewal and justification represent

key processes of human transformation, fully realized through the doctrinal and spiritual dimensions of life, whose significance cannot be reduced merely to external forms of faith confession.

Keywords: *spiritual renewal, Christ's justification, Orthodox theology, non-orthodox teaching, biblical message*

ÚVOD

Príspevok sa zameriava na teologickú analýzu duchovnej obnovy človeka v kontexte Christovho ospravedlnenia, ako je predstavené v biblickom zjavení a v učení Cirkvi. V práci sa využívajú biblické texty, patristické pramene a súčasná pravoslávna teologická literatúra, ktoré spolu vytvárajú rámec pre komplexné pochopenie tejto témy.

Cieľom tejto práce je analyzovať teologické chápanie ospravedlnenia v Christovi v kontexte biblického učenia a ukázať, akým spôsobom Božia múdrosť, Christovo prijatie ľudskej prirodzenosti a pôsobenie Ducha Svätého vedú k duchovnému znovuzrodeniu človeka [1, 2]. Zároveň sa práca zameriava na porovnanie ortodoxného výkladu ospravedlnenia s vybranými neortodoxnými interpretáciami, pričom osobitná pozornosť sa venuje rozdielom v chápaní spásy, duchovného života a miesta Cirkvi v procese obnovy človeka a ľudstva [3, 4].

Ospravedlnenie vierou v Isusa Christa predstavuje jeden zo základných pojmov biblickej a systematickej teológie a zároveň tvorí teologické jadro duchovnej obnovy človeka v živote Cirkvi (Gn 3, 15) [5, 6, 7]. Katolícka cirkev používa výraz "Ospravedlivenie" (lat. iustificatio) na opísanie prijatia Božej spravodlivosti a odpustenia hriechov skrze Isusa Christa v Duchu Svätom. V pravoslávnej cirkvi sa používa výraz „ospravedlnenie“ (gr. Δικαιοσύνην) – akt, proces „učinenia spravodlivým“. V biblickom zjavení i v patristickej tradícii sa ospravedlnenie nechápe výlučne ako právny akt Božieho odpustenia, ale ako dynamický proces vnútornej premeny ľudskej osobnosti, zameraný na obnovenie padlej ľudskej prirodzenosti skrze smrť na kríži a zmŕtvychvstanie Christa, a tým obnovenie narušeného vzťahu medzi človekom a Bohom [8].

Problematika ospravedlnenia a duchovnej obnovy je jednou z ústredných tém kresťanskej teológie a bola predmetom teologického uvažovania už v dielach Svätých Otcov, ktorí ju rozvíjali v úzkej súvislosti s učením o vtenení Božieho Slova, spásy a zbožštení človeka [9]. Z historických autorít možno spomenúť svätého Atanáza Alexandrijského [10], svätého Jána Zlatoústeho [11] a svätého Efraima Arizonského [12], ktorí analyzovali ľudskú prirodzenosť, hriech a potrebu spásy. Z pohľadu neortodoxných interpretácií ponúkajú štúdie Pelagia [13] a komentáre Teofylakta Bulharského [14, 15] alternatívne pohľady na význam ospravedlnenia v Kristovi a ľudského morálneho vývoja.

Na túto tradíciu nadväzuje aj súčasná pravoslávna teológia, ktorá zdôrazňuje, že duchovná obnova človeka sa plne uskutočňuje v živom a sviatostnom spoločenstve Cirkvi, v jej sviatostiach, kde človek prijíma plnosť Božej milosti a je vedený k autentickému duchovnému rastu.

Súčasní ortodoxní teológovia, ako napríklad Lopuchin, A. P. [3], Ján Kronštadtský [16], archimandrita Sergius [17], Lossky, V.N. [18] a neortodoxní teológovia, ako napríklad Balthasar, H. U. [19], Horton, M. S. [20], skúmajú súčasné chápanie duchovnej obnovy a ospravedlnení v Kristovi, a otázky spásy pre neveriacich. Tieto zdroje spolu s predchádzajúcimi prácami poskytujú komplexný analytický rámec pre porovnanie historických, ortodoxných a neortodoxných prístupov k ospravedlneniu.

Už v raji sa odohrala prvá duchovná tragédia, ktorá pravdepodobne nahradila pôvodný Boží plán ľudského rozvoja (Gn 2–3) [5, 6, 7]. Adam a Eva boli stvorení dokonali, ako jedinečné Božie stvorenie, ale neposlúchli Stvoriteľovo prikázanie a stratili raj [8]. Tento historický a teologický kontext je základom pre pochopenie dôvodu nevyhnutnosti ospravedlnenia a duchovného znovuzrodenia človeka [1, 2].

Adam a Eva boli napokon stvorení dokonali, ako jedinečné Božie stvorenie, ale neposlúchli Stvoriteľovo prikázanie a stratili raj (Gn 3,3) [5, 6, 7].

A Božie prikázanie: Nejedz zakázané, jedovaté ovocie, lebo „istotne zomrieš“, Adam porušil. Človek, Adam, zjedol zakázané ovocie a nakazil svoju prirodzenosť hriechom, ako smrteľným vírusom, pred ktorým ho Boh varoval, a skrze neho smrť vstúpila do všetkých ľudí (Gn 3,3) [5, 6, 7].

Po nakazení jeho pôvodnej ľudskej prirodzenosti, Adam stratil svoju pôvodnú duchovnú čistotu, komplexné poznanie Božieho stvorenia, schopnosť pomenovať celé stvorenie atď. Ani Adam, ani Eva však svoj hriech neľutovali, nečinili pokánie pred Stvoriteľom a obviňovali zaň Boha, svojho Stvoriteľa.

Adam a Eva, nakazení hriechom, boli vyhnaní z raja kvôli nebezpečenstvu požitia plodov Stromu večného života (Gn 3,23) [5, 6, 7], lebo už neboli tým istým dokonalým stvorením, akým ich Boh pôvodne stvoril, ale zničenými, stratenými, nedokonalými.

Pôvodná harmónia medzi ľuďmi, zvieratami a stvorením sa stratila. Ako nám hovorí Sväté Písmo, Boh prikázal anjelom vyhnúť prvých ľudí z raja, nie z nemilosrdnosti, ale cez následky nakazenia hriechom smrti, ktorá nakazila ich ľudskú prirodzenosť.

Prečo Adam a Eva nemohli dlhšie zostať v raji, odpoveď je daná v Biblii (Gn 3,22) [5, 6, 7]. V centre raja rástol osobitný Strom života s výnimočnými plodmi, ktoré podľa svätého Jána Zlatoústeho [21] podporovali v prvých ľuďoch večný život, večnú existenciu. Keby Adam a Eva, už nakazení hriechom, ochutnali tieto plody, zostali by zachytení vo svojom neodpustenom páde navždy a podobne ako padlý anjel-Satan by sa nikdy nemohli zmeniť ani činiť pokánie a čakali by na nich večné muky.

Ale milosrdný Hospod' Boh neodoprel ľuďom, v osobe Adama, navždy prístup k zdroju Večného života a svätosti, k pravému Stromu života, zjavenému v Novom zákone – Kristovmu krížu a plodom na ňom, Kristovmu Telu a Krvi.

Svätý Ján Zlatoústý píše, že prví ľudia, ktorí dostali prikázanie nepožívať zakázané ovocie, mali zároveň povolenie požívať plody zo Stromu života, ktoré ich udržiavalo vo večnom živote.

Ale keď sa Satan od Evy dozvedel tajomstvo Božieho prikázania požívať plody Večného života a nepožívať plody zo stromu poznania dobra a zla (Gn 2,16-17) [5, 6, 7], zámerne ju pokúšal a nútil ju ochutnať tieto jedovaté plody so sľubom, že „budú ako bohovia“ (Gn 3,1-5) [5, 6, 7]. A ona a Adam prvýkrát ochutnali zakázané a jedovaté ovocie, ktoré nakazilo ich prirodzenosť a urobilo z nich vyhnancovo vo svete (Gn 3,6) [5, 6, 7].

Keď zhrešili neposlušnosťou a jedením ovocia, ktoré viedlo k ich smrti (Gn 2,17 a Gn 3,6) [5, 6, 7], Boh ich vyviedol z raja nie z prísnosti, ale z milosrdenstva a múdrosti (Gn 3,22-24) [5, 6, 7] – aby ľudská prirodzenosť, nakazená hriechom, v stave pádu nezískala nesmrteľnosť. Ale časom Christos Spasiteľ premohol hriech (Ž 50,6) [5, 6] a ospravedlnenie nám bolo udelené skrze vieru v Christa.

Boh neodobral Adamovi a Eve navždy prístup k plodom večného života, ale sľúbil, že tieto plody – veďúce k večnému životu – im budú vrátené.

Ľudstvo však muselo prejsť historickým procesom uvedomenia si, že zmysel existencie je možný iba v Bohu a že spása padlého Adama, obnovenie jeho padlej prirodzenosti, je možné iba v Bohu, čo náš Hospod' Isus Christos dosiahol svojím utrpením na kríži, smrťou a zmŕtvychvstaním.

Hneď ako Adam a Eva opustili Raj, Boh dal sľub: príde sľúbený Mesiáš a „semeno ženy rozdrví hlavu hadovi“ (Gn 3,15) [5, 6, 7]. Toto bolo znamenie budúcej spásy v Christovi, ktoré predpovedal prorok Izaiáš: „Panna porodí syna“.

Christos obnovuje ľudskú prirodzenosť v sebe a nikto iný by nemohol dosiahnuť takúto spásu, okrem Samotného Boha Stvoriteľa. Nielenže obnovil ľudstvo do jeho pôvodnej čistoty, ale mu dal aj novú schopnosť – prijímať dary Ducha Svätého a schopnosť Zbožštenia. V našej ľudskej prirodzenosti Boh vystupuje do neba a sedí po pravici Otca. Žiadna iná náboženská tradícia na svete neobsahuje také tajomstvo – že sám Boh sa stal človekom, zjavil sa ľuďom a vystúpil na nebesia, nesúc so sebou zbožštenú ľudskú prirodzenosť a pozdvihol ľudskú prirodzenosť, ktorá už prešla darom zbožštenia.

Christovo prijatie ľudskej prirodzenosti, Jeho spasiteľné dielo a pôsobenie Ducha Svätého umožnili obnovenie pôvodnej harmónie a otvorili cestu k večnému životu [14, 15]. Ortodoxná tradícia zdôrazňuje, že tento proces prebieha plne iba v rámci jednej, pravej Cirkvi, ktorá zachováva apoštolskú vieru a milosť sviatostí [22].

Súčasní teológovia ukazujú, ako duchovná obnova ovplyvňuje praktický kresťanský život, rozlišovanie dobra a zla a schopnosť človeka žiť v jednote s Bohom [3, 4]. Neortodoxné interpretácie často redukujú ospravedlnenie na právny akt [23, 24] alebo individuálne duchovné zážitky [25], zatiaľ čo ortodoxné chápanie spája vieru, sviatostný život a duchovnú premenu človeka.

Ospravedlnenie v Kristovi teda nie je iba teologickým konceptom, ale aj praktickým základom pre duchovný život veriacich (Gn 2–3) [5, 6, 7]. Zahŕňa proces zbožštenia, prijímanie darov Ducha Svätého

a účinnosť sviatostného života, ktoré sú nevyhnutné pre duchovnú obnovu a návrat do spoločenstva s Bohom [1, 2].

Táto štúdia sa zameriava na systematické porovnanie ortodoxných výkladov ospravedlnenia s vybranými neortodoxnými interpretáciami, aby sa ukázalo, ako rozdielne teologické prístupy ovplyvňujú chápanie spásy, duchovného života a vzťahu človeka k Bohu (Rím 3,24–25) [26]. V texte sa tiež spomína, že v katolíckej teológii sa koncept ospravedlnenia označuje iným termínom, avšak jeho podstata je v istom zmysle blízka pravoslávnejmu chápaniu, pričom dôraz je kladený na spojenie viery, sviatostného života a osobnej duchovnej premeny [25].

Ortodoxná tradícia zdôrazňuje, že duchovné ospravedlnenie v Kristovi sa plne realizuje iba v rámci Cirkvi, ktorá zachováva apoštolskú vieru a milosť sviatostí [22]. Súčasní autori pravoslávnej teológie dopĺňajú, že proces ospravedlnenia nie je izolovaný individuálny akt, ale integrálnou súčasťou života veriacich v spoločenstve Cirkvi, kde sa uskutočňuje vnútorná transformácia človeka [9].

Duchovná obnovu sa začína uvedomením si tragédie pádu Adama a Evy, keď ľudská prirodzenosť bola nakazená hriechom a smrťou. Prijatím Kristovej milosti sa človek môže vrátiť k pôvodnej harmónii vzťahu s Bohom [8]. V ortodoxnej tradícii je tento proces neoddeliteľne spätý s Cirkvou, ktorá poskytuje veriacim živé spoločenstvo, sviatostný život a vedenie Ducha Svätého [22].

Neortodoxné interpretácie často redukujú ospravedlnenie na individuálny duchovný zážitok alebo právny akt, čo podľa súčasných pravoslávnych teológov nepostačuje pre plnú obnovu človeka [25]. Ortodoxné chápanie naopak integruje vieru, sviatostný život a duchovnú premenu, pričom zdôrazňuje, že človek sa naplno obnovuje len v rámci jedinej Cirkvi, posvätenej apoštolskou vierou a sviatosťami [14, 15].

Táto perspektíva je podporená aj súčasnou teologickou literatúrou, ktorá poukazuje na to, že pravá spása a duchovná obnovu človeka sú dostupné len tam, kde sa zachováva plnosť apoštolskej tradície, sviatostného života a jednoty s Kristom prostredníctvom Eucharistie [3, 4].

Ospravedlnenie v pravoslávii je Božský akt Christovho prijatia celej padlej ľudskej prirodzenosti a pozdvíhnutia jeho hriešneho tela na kríž. Prostredníctvom Jeho utrpenia, smrti na kríži a zmŕtvychvstania Obeť nedosiahla uspokojenie, ale uzdravenie padlej prirodzenosti Adama v Christovi. Iba Christos Boh to mohol dosiahnuť – to znamená, že mohol obnoviť prvého Adama do Nového Človeka, Adama, v osobe Isusa Christa. A na Päťdesiatnicu (gr. Πεντηκοστή/lat. Pentecoste)– stvorenie Christovej Cirkvi ako svätej pre duchovnú obnovu a rast veriacich, ktorí už boli ospravedlnení v Christovi, pre ich návrat, zbožštení v Christovi, do Božieho Kráľovstva [27].

Duchovná obnovu človeka sa v ortodoxnej teológii chápe ako komplexný proces, ktorý zahŕňa nielen vnútornú premenu a ospravedlnenie skrze vieru v Christa, ale aj aktívnu účasť veriacich v sviatostnom a liturgickom živote Cirkvi [22]. Eucharistia, krst, sviatosť zmierenia a modlitba predstavujú nástroje, prostredníctvom ktorých človek prijíma plnosť Božej milosti a dosahuje duchovný rast obnovou svojej padlej prirodzenosti [9].

Súčasní pravoslávni teológovia zdôrazňujú, že proces ospravedlnenia v Kristovi nemožno redukovať na individuálne duchovné zážitky alebo teologickú abstrakciu. Jeho plnosť sa naplno realizuje len v spoločenstve Cirkvi, kde je zachovaná apoštolská vieru, sviatostná milosť a vedenie Ducha Svätého [3, 4]. Neortodoxné interpretácie často zdôrazňujú slobodnú vieru alebo morálnu snahu jednotlivca bez pevného zakotvenia v cirkevnej tradícii [23], čo podľa ortodoxného pohľadu nepostačuje pre úplnú duchovnú obnovu. Ortodoxný prístup naopak integruje vieru, sviatostný život a neustálu duchovnú premenu, čím umožňuje človeku postupný návrat k Božej dokonalosti a pripravuje ho na večný život v Nebeskom kráľovstve [14, 15].

Ortodoxné chápanie ospravedlnenia zároveň zdôrazňuje význam komunitného rozmeru duchovnej obnovy [22]. Človek sa nezabúva hriechu a nedosahuje plnosť duchovného života izolovane; jeho vnútorná transformácia prebieha v spoločenstve Cirkvi, kde sa uskutočňuje výmena milosti prostredníctvom sviatostí, modlitby a duchovného vedenia [9]. Súčasní pravoslávni teológovia poukazujú na to, že ospravedlnenie v Christovi sa netýka len formálnej zmeny právneho postavenia človeka pred Bohom, ale predstavuje vnútorné zjednotenie s Božou vôľou a harmonizáciu ľudskej prirodzenosti s Božou milosťou. Takto chápané ospravedlnenie v Kristovi sa prejavuje v konkrétnom živote veriacich, v ich morálnom rozhodovaní, schopnosti odpúšťať, milovať a rásť vo viere [3, 4].

Ortodoxný prístup integruje vieru, sviatostný život a duchovnú premenu, pričom proces obnovy je kontinuálny a smeruje k zbožšteniu človeka, ktoré sa realizuje najmä prostredníctvom Eucharistie a trvalého života v Cirkvi [14, 15].

Historický a teologický kontext spásneho diela Krista ukazuje, že ospravedlnenie je súčasne osobné, spoločne a univerzálne (Gn 2–3; Rím 5,12–19) [5, 6, 7]. Každý veriaci je preto pozvaný k aktívnej účasti na sviatostnom a liturgickom živote, aby prijal milosť a umožnil Bohu pôsobiť v jeho vnútri, čím sa naplno realizuje zmysel duchovnej obnovy [8].

Duchovná obnova človeka sa v ortodoxnom chápaní neuskutočňuje len formálne, ale je procesom hlbokjej vnútorné premeny, ktorá zahŕňa posilnenie duchovného života, morálnej integrity a schopnosti účinne rozlišovať dobro a zlo [22]. Každý kresťan je povolaný k tomu, aby prostredníctvom sviatostného života, modlitby a pokánia aktívne spolupracoval s milosťou Ducha Svätého [9].

Ortodoxná tradícia zdôrazňuje, že spása v Kristovi nie je individuálnym projektom, ale realizuje sa v spoločenstve Cirkvi, kde jednotlivec prijíma plnosť Božej milosti a rastie vo viere, nádeji a láske. Krst, Pomazanie a Eucharistia sú sviatosti zmierenia, ktoré tvoria základné piliere, prostredníctvom ktorých je veriaci začlenený do Kristovho života a jeho ospravedlnenie je naplnené v celej svojej šírke a hĺbke [14, 15].

Neortodoxné prístupy často redukujú ospravedlnenie na slobodnú vieru alebo osobný duchovný zážitok, čím strácajú jeho komplementárny, komunitný a sviatostný rozmer [23, 24]. Ortodoxná teológia naopak ukazuje, že skutočná duchovná transformácia vyžaduje integráciu viery, sviatostného života a neustálej duchovnej práce, pričom Cirkvi sa dostáva k úlohe sprievodcu a prostredníka Božej milosti [3].

Význam ospravedlnenia v Christovi je teda nielen teologický, ale aj praktický: určuje spôsob, akým veriaci žijú v jednote s Bohom, usilujú sa o duchovný rast a konajú v súlade s Božou vôľou (Gn 2–3; Rím 5,12–19) [5, 6, 7]. V tomto procese sa naplno prejavuje historický a univerzálny rozmer spásy, ktorý začal u Adama a Evy, pokračoval Kristovým vtelením a dosahuje svoj plný význam prostredníctvom Cirkvi [8].

V procese duchovnej obnovy má osobitný význam účinnosť sviatostného života [22]. Krst symbolizuje začlenenie človeka do Kristovho života, zmierenie umožňuje očistenie od hriechov a Eucharistia posilňuje jednotu s Christom a Cirkvou [9]. Takto sa veriaci postupne transformuje, jeho vnútorný život sa obnovuje a naplno sa realizuje Božie ospravedlnenie v jeho osobe [14, 15].

Veriaci je vyzývaný, aby denne prežíval svoju vieru v skutkoch, modlitbe a účasti na sviatostiach, čím sa jeho duchovný život prehľbuje a upevňuje [3, 4].

Podľa pravoslávnych autorov úplná duchovná obnova vyžaduje život v spoločenstve Cirkvi, kde sa veriaci učí napodobňovať Christa, rozvíja cnosť a rastie v láske k Bohu a blížnemu [8].

Svedomitý pravoslávny kresťan často cíti, že v závislosti od svojej voľby zaujíma pod Christovým krížom zvláštne miesto zodpovedného za ukrižovanie Pána. A my sa uistíme, že naša pozícia je medzi vyznaním svätého Longina: „Vskutku tento človek bol Boží Syn“ (Mt 27,54; Mk 15,39; Lk 23,47 [5, 6, 7] a vyznaním vďačného zlodēja: „Spomeň si na mňa, Pane, keď prídeš do svojho kráľovstva“ (Lk 3,42) [5, 6, 7].

Porovnanie ortodoxného a neortodoxného chápania ospravedlnenia poukazuje na rozdiely v chápaní miesta Cirkvi, sviatostného života a duchovnej transformácie človeka [25]. Ortodoxná tradícia zdôrazňuje, že ospravedlnenie je integrálnou súčasťou života veriacich v spoločenstve Cirkvi, kde sa veriaci prostredníctvom sviatostí a modlitby premieňa a postupne obnovuje svoju padlú prirodzenosť [22].

Napríklad niektoré evanjelikálne prúdy zdôrazňujú „ospravedlnenie len vierou“ bez prepojenia na liturgický a sviatostný život, čo podľa pravoslávnych autorov nepostačuje pre úplnú duchovnú obnovu človeka (Rím 3,24–28) [26].

Ortodoxné chápanie spája vieru, sviatostný život a neustálu duchovnú premenu, čím poskytuje komplexný rámec pre osobný aj spoločenský rast veriacich [8]. Ospravedlnenie v Kristovi nie je izolovaný koncept, ale komplexný proces, ktorý spája osobnú vieru, komunitnú prax a účinnosť Božej milosti [14, 15].

Ortodoxná teológia zároveň upozorňuje na morálnu a etickú dimenziu ospravedlnenia [9]. Duchovná obnova sa prejavuje v schopnosti rozlišovať dobro a zlo, v osobnej cnosti, v láske k Bohu a blížnemu a vo vytváraní autentického kresťanského života [22]. Takto ospravedlnenie v Kristovi plne realizuje Boží plán obnovy človeka a jeho návratu do spoločenstva s Bohom [14, 15].

ZÁVER

Ospravedlnenie v Christovi predstavuje komplexný teologický a praktický proces, ktorý spája vieru, sviatostný život a vnútornú duchovnú premenu človeka. Ortodoxná tradícia zdôrazňuje, že plná duchovná obnova sa realizuje len v rámci jedinej Cirkvi, kde sú zachované apoštolská viera, sviatostná milosť a vedenie Ducha Svätého [14, 15].

Dôležitým aspektom ospravedlnenia je historický a biblický kontext, ktorý zahŕňa pád Adama a Evy, Kristovo vtelenie, utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie [3, 4]. Tento rámec umožňuje pochopiť, že spása človeka je zároveň osobná, spoločná a univerzálna, pričom sa uskutočňuje v súlade s Božím plánom pre celé stvorenie [8].

Ortodoxná teológia tiež zdôrazňuje morálnu a etickú dimenziu ospravedlnenia, ktorá sa prejavuje v schopnosti človeka rozlišovať dobro a zlo, žiť v cnosti, prejavovať lásku k Bohu a blížnemu a budovať autentický duchovný život [9]. Duchovné znovuzrodenie a obnova preto nepredstavujú len teologické pojmy, ale aj praktický návod na život v jednote s Bohom [1, 2].

Syntéza práce ukazuje, že ospravedlnenie v Christovi je procesom integrálnym, ktorý zahŕňa teologické, biblické a praktické aspekty duchovného života. Porovnanie s neortodoxnými interpretáciami umožňuje lepšie pochopiť význam spoločenstva, sviatostí a vedenia Ducha Svätého pre autentický kresťanský život. Na záver možno konštatovať, že ospravedlnenie v Christovi nie je izolovanou doktrínou, ale základom duchovného znovuzrodenia a obnovy človeka, ktorý prostredníctvom viery, sviatostného života a osobnej transformácie dosahuje plnosť spásy a jednoty s Bohom.

Svätý Atanáž Veľký hovorí: Človek sa stáva „bohóm z milosti“ – to znamená, že sa podieľa na božskej láske, svätosti a nesmrteľnosti, pričom zostáva ľudskou prirodzenosťou [28 s. 92–94].

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] HIERONYMUS STRIDONSKÝ, svätý. (1880–1903). Tvorenia blaženého Hieronyma Stridonského. Bibl. tvorení sv. otcov i učiteľov Cirkvi západnej. Č. 16: Tolkovanie na Evanjelium podľa Matúša., 110–112 s.
- [2] TVORENIA HIERONYMA STRIDONSKÉHO, bláženného. (1880–1903). Bibl. tvorení sv. otcov i učiteľov Cirkvi západnej, Č. 16: Tolkovanie na Evanjelium podľa Matúša. Tolkovanie na Poslanie Pavla k Galatam. In: *Tvorenia sv. otcov i učiteľov Cirkvi západnej*, Č. 17. Kiev : [b. i.], 137–144 s.
- [3] LOPUCHIN, A. P.(red.). (2009). Tolkovaja Biblia, ili Kommentarij na vse knigi Svjaščennogo Pisanija Vetchogo i Novogo Zaveta. 4. vyd., T. 6: Četveroevangelie. Moskva: Darъ, ISBN 978-5-91039-029-4, 1232–1270 s.
- [4] TOLKOVOE JEVANGELIE, sostavlennoe po drevnim sviatootečeskim tolkovanijam vizantijskim XII veka. (1886). Prel. z gréc. Kyiv: Tip. G. T. Korčak-Novickéhoho.
- [5] BIBLIA. (2008). Slovenský ekumenický preklad s deuterokánonickými knihami. Bratislava: Slovenská Biblická Spoločnosť, ISBN 978-80-85486-50-6.
- [6] BIBLIA. Ruský preklad. [b. m.]: [b. v.], n. r.
- [7] ŽATKOVYČ, J. (n. d.). „Episokopy Maramoroškije“ Listok, roč. VII, č. 17, 1. september. [b. m.].
- [8] AFANÁSIOS Alexandrijský, svätý. (2019). Tvorenia iže vo svjatych ottsa našego Afanasija Velikago, archijepiskopa Aleksandrijskago. Moskva: Book on Demand Ltd., ISBN 978-5-51808-560-2, 500 s.
- [9] EFRAIM Z ARIZONY, svätý. (2015). Modlitby a zamyslenia. Arizona: Monastier, 45–58 s.
- [10] AFANÁSIOS Alexandrijský, svätý. (1903). Tvorenia iže vo svjatych ottsa našego Afanasija Velikago, Č. 4, 2. vyd., Sergiev Posad: Svjato-Troickaja Sergijeva lavra, 497 s.
- [11] ZLATOÚSTY Ján, svätý. (1886). Komentár na Evanjelie. Kyjev: Tip.G. T. Korčak-Novickéhoho, 46s.
- [12] EFRAIM Z ARIZONY Svätý. (2002). Modlitby a rozjímania, Arizona, 112 s.
- [13] PELAGIUS. (1844–1855). Tolkovanija na poslanija Pavla. In: *Patrologia Latina*, Tom 1, Paris: J.-P. Migne, 1128–1129 s.
- [14] FEOFILAKT BOLGARSKIJ. (2024). Tolkovanie na Evangelie ot Ioanna. Amrita-Rus', ISBN 978-5-00228-116-9, 120–142 s.

- [15] BLAHOVESTNIK, ili Tolkovanie blažennogo Feofilakta, archiepiskopa Bolgarskogo. (2006). T. 1: Tolkovanie na Evanielija. Kyiv: Izd. Kyevo-Pečerskoj lavry.
- [16] KRONŠTADTSKIJ, Ióann, svätý pravodivý. (2009). Tolkovanie na Evanjelia. Sankt-Peterburg: Sankt-Peterburgskaja pravoslavnaja duchovnaja academia.
- [17] STRAGORODSKIJ, Archimandrita Sergius. (1895). Analýza heterodoxných učení o ospravedlnení. *Teologický bulletin*. Sankt-Peterburg. Zväzok 2. Č. 4. 1–26 s., č. 6. 346–364 s., Zväzok 3. Č. 8.
- [18] LOSSKY, V. N. (1976). *Mystická teológia východnej cirkvi*. Crestwood, NY: St Vladimir's Seminary Press. ISBN 978-0-913836-31-6, 252 s.
- [19] BALTHASAR, H. U. (1990). *Mysterium Paschale: The Mystery of Easter*. San Francisco, CA: Ignatius Press. ISBN 978-0-89870-804-2. <https://doi.org/10.5040/9780567691026>
- [20] HORTON, M. S. (2018). *Ospravedlnenie, zväzok 1*. Grand Rapids: Zondervan Academic. ISBN 978-0-31049-160-6, 400 s.
- [21] CHRYSOSTOM, J. (2001). *Homilies on Genesis, 18-45*. Washington, D.C.: The Catholic University of America Press, ISBN 978-0-81321-087-2, 45 s.
- [22] GERKA, M., PŘUŽIŇSKÝ, Š. (2003). *Cesta k Bohu. Biblický katechizmus pravoslávneho kresťana*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. ISBN 80-8068-234-8, 38-62 s.
- [23] SPROUL, R. C. (1995). *Faith Alone: The Evangelical Doctrine of Justification*. Grand Rapids: Baker Publishing Group. ISBN 978-0-8010-1090-3, 78-92 s.
- [24] LANE, Anthony N. S. (2006). *Justification by Faith in Catholic-Protestant Dialogue: An Evangelical Assessment*. London: T&T Clark International. ISBN 978-0-567-04004-6.
- [25] KILCREASE, J. D. (2022). *Justification by the Word: Restoring Sola Fide*. Bellingham: Lexham Academic. ISBN 978-1-68359-603-5, 112-145 s.
- [26] NOVAJA ŽENEVSKAJA UČEBNAJA BIBLIA. (2015). *Tolkovanie na Rím 3,24–25*. Ženeva: Ženevská biblická spoločnosť, ISBN 978-2-8254-1091-5, 230 s.
- [27] STRAGORODSKY, S., Archim. (1895). „Analýza heterodoxných učení o ospravedlnení.“ *Theological Herald*, zv. 2–3, 45-78 s.
- [28] ATHANASIUS of Alexandria. (2011). *On the Incarnation (De Incarnatione Verbi)*. Popular Patristics Series. Yonkers, NY: St. Vladimir's Seminary Press, ISBN 978-0-88141-427-1, 92 s.